

DN. BOSTAD

Adressuppgiften kommer från SPAR och från Dagens Nyheter.

För frågor ring Dagens Nyheter på 08-738 26 60.

Flödande former

Eva Hild tånjer på formerna i sin studio i Herrljunga.
Sidan 8

FOTO: TOMMY SVENSSON

Missionär för hälsosamma hus

Yogesh Kumar har ett tufft jobb. Han ska försöka övertyga svenskarna om att täta hus är hälsosamma. Och att hus "andas" via ventilation.

SIDAN 2

Egensinnig villa i tegel och plåt

Tegelkunnandet i Sverige är nästan utdött. Men i Baskemölla har arkitekten Max Holst ritat en modern tegelvilla, med inspiration från Danmark.

SIDORNA 4-6

Smittande lekfullhet i engelsk design

London har också sin möbelmässa, även om den inte är så berömd som Milanos – än. DN Bostad hittade några egna favoriter på utställningen.

SIDAN 7

Trygghetsförsäkring kan ge falsk trygghet

En rad mäklare erbjuder försäkringar mot dolda fel vid försäljning. Men är de värda sitt pris och kan köparen lita på säljarens besiktning?

SIDORNA 10-11

Läs platsannonserna!

DN. JOBB

ÅKERSBERGA

BESIKTIGAD

Österåker - Skånsta • Trevligt och välhållt hus. Centralt beläget. Härlig baksida m altan och tomt mot allmänning. Garage. Låg driftkostnad.

- Pris 1 975 000:- utgångspris
- Boyta 129 kvm, biyta 70 kvm
- 6 rok, 3-4 sovrum
- Tomt 809 kvm Trädgårdstomt
- Byggt 1970

- Visas sön 6/11 13.30-14.15 och tis 8/11 18.30-19.00
- Sjökarbyvägen 9
- Webbnummer 1175-10802
- Åkersberga 08-54066600

ENSKEDE

Skarpnäck - 2:a • Ljus lägenhet med höga fönster och öppen planlösning mellan kök, vardagsrum och hall. Genomgående renoverad 2002-2003 i ljusa färger och delvis nytt kök. Klädskåp idag inredd med arbetsplats och egen loftgång mot gården i mycket bra förening.

- Pris 595 000:- utgångspris
- Avgift 3 913:-/mån inkl V/VA samt Kabel-TV
- Boyta 62 kvm
- Visas mån 7/11 18.00-18.30

- och tis 8/11 17.30-18.00
- Pilotgatan 44, 1 tr
- Webbnummer 1010-3807
- Se Gula Sidorna s.56 C5
- Enskede 08-600 07 10

TUMBA

Tumba Vretarna - 5:a

På en plan gaveltomt ligger detta 2-plans radhus med stort, inglasat uterum på baksidan.

- Pris 225 000:- utgångspris
- Avgift 8 618:-/mån inkl.v/VA
- Boyta 127 kvm
- Visas sön 6/11 14.30-15.00
- Aspenvägen 24
- Webbnummer 1040-2962
- Tumba 08-56640182

Fastighetsbyråwww.fastighetsbyra.nu
www.hemnet.se

Materialen i den skånska villan är få och renodlade. Känslan av att vara i Danmark förstärks av de ogenerat stora fönstren i sovrummet.

Teegel, teegel i

Insidan känns mycket större än vad man kan ana utifrån. Arbetsrummet är det enda avskilda rummet. Innerväggarna är tunnputsade enligt en dansk metod som kallas vandskurning.

I Baskemölla satsade en familj på tegel i både yttre- och innerväggarna i sin nybyggda villa. Det är ovanligt till och med i tegellandet Skåne.

text **Kristina Kyander** foto **Stellan Herner**

TEGLET ÄR OREGELBUNDET murat och skyntar under putsen. Mönstret förskjuts över tjocka vita murar, som får rummet att kännas fridfullt. Utsikten är rakt ut mot havet, och det småruggiga vädret utanför bidrar till lugnet.

”Vilt förband” kallas murningen, putstekniken är vanlig i Danmark och går under beteckningen vandskurning, uppelyser arkitekten Max Holst. Han har tillsammans med konstruktören Tomas Gustafsson tagit sig till Baskemölla för att visa att arkitektur kan vara ett argument för tegelbyggande, fast i nutida skepnad. Deras uppdrag att maximalt utnyttja den lilla hopträngda tomtens potential blev lika mycket en undersökning av teglets moderna möjligheter och begränsningar.

En extremt smal trappa leder upp till ett sovloft, och en ny siktinkel mot vattnet bortom strandängen. Nivåerna i huset följer markens sluttning på ett ganska odramatiskt sätt. Materialen är få, bara tegel och trä. Och taket är täckt av plåt. Men fönstren, som ramar in vyn som hela tiden förändras, är egentligen alldeles för stora för ett tegelhus. Tvärs över rummet löper dragstag i stål, som lyckas vara dekorativa samtidigt som de har en konstruktiv uppgift.

– Vi har valt att göra ett stort rum och då får konstruktionen rätta sig

därefter, det är ju 2000-tal nu. Stålbalkar klarar spännvidden, säger Max Holst.

Ingen borde bli förvånad över en tegelbyggnad i tegellandet Skåne. Men i klungan av nybyggda hus av gammalt utseende, strax söder om hamnen i extremt idylliska Baskemölla, faller ett av dem omedelbart ur den förväntade ordningen. Alla hus är vitputsade utom Max Holsts tegelvilla i den hårt exploaterade före detta äppellunden, där husen står tätt vid branta gator.

I många av byarna längs sydöstskånska kusten får man en vag känsla av att befinna sig i Danmark. Ett land där Max Holst, med danska anor, har många av sina tegelreferenser.

– Tegelkunskandet har nästan dött ut i Sverige. Men det är konstigt att ingen inspireras att göra stora häftiga lådor i bränt tegel i till exempel den skånska arkitekten Bernt Nybergs anda från 1960-talet. Över

160 kvm tegel

Arkitekt: Spetz&Holst Arkitekter, Stockholm.

Teknisk konsult: Tomas Gustafsson Konstruktionskontor AB.

Byggare: Knut Edstrands Byggnads AB.

Yta: 160 kvm.

Byggår: 2003.

huvud taget saknas bra nutida förebilder i Sverige. Det är svårt att hitta något egensinnigt från 2000-talet.

I Sverige associerar de flesta tegel till uråldriga valv eller på sin höjd sena 1800-talets bostadshus och fabriker.

DE DANSKA FÖREBILDERNA delar arkitekten med villans ägare Gunilla och Anders Hallberg. Både arkitekten och beställarna lägger till några sydsvenska namn från 1950- och 60-talen, till exempel Klas Anselm, Bengt Edman och Ingeborg Hammarskiöld-Reiz. Men för att hitta tegel i lika radikal användning i dag får man passera några gränser söderut.

En bild av Max Holsts första villa, i lärkträ, som hon hittade i boken ”Arkitekternas Villor” övertygade Gunilla Hallberg om arkitektvalet. Tomten däremot hittade hon av en slump. Men att den kräver en enkel byggnad var inte svårt att komma överens om. Inte heller om materialet.

DETALJER KRING FÖNSTER, tak och grund förhöjer arkitekturen, och den strama budgeten blev ett kreativt motstånd. Tegelforskaren Tomas Gustafssons namn hittade Gunilla Hallberg i en tidningsartikel (i DN Bostad) och hon kopplade in honom på ett tidigt stadium.

– Detta var ett unikt tillfälle att ►

väggen där...

500 tegelbruk som mest

■ Bränt tegel har använts sedan cirka 4 000 år före Kristus, tekniken utvecklades i romarriket och kom till Sverige på 1100-talet. Sveriges äldsta tegelbyggnad är Gumlösa kyrka i Skåne från 1192. Som mest fanns 500 tegelbruk i landet på 1800-talet, varav 300 i Skåne. I dag finns inga svenskägda tegelbruk, förutom småbruk för specialtegel.

■ Tegelbyggandets guldålder inträffade kring 1900, med mer än 400 miljoner producerade stenar per år. I dag är andelen murade småhus bara 5 procent, jämfört med 80 procent trähus. Mest används materialet som fasadtegel, men användningen har på tio år minskat från 135 miljoner fasadtegelstenar (1990) till 28 miljoner (2000).

■ Forskning: Bärande murverk, LTH, Lund.

■ Information om tegel: Mur och Puts Information AB, Visby.

kunna bestämma exakt hur vi ville ha det. Gjorde vi inte det mesta möjliga av den chansen, kunde vi lika gärna köpa ett typhus. Det har varit fascinerande att se hur hantverkarna fick ihop väggarna, och hur många variationer det finns att kombinera denna lilla sten, säger hon.

En remsa sjösten följer fasaden runt huset, som ser ut att växa upp ur marken. Det går bra att trycka ner teglet i jorden, förutsatt att man valt en riktigt frostbeständigt sort. Det minskar kapillärsugningen, hävdar Tomas Gustafsson som också påpekar att de flesta nutida stenhus har fasader av frigolit med ett lager av fem millimeter puts ovanpå en träregelstomme, vilket bäddar för problem.

– Det viktigaste argumentet för teglet är att man får ett sunt inomhusklimat, tycker Tomas Gustafsson. Om man använder det på ett bra sätt. Oorganiska material har avgjorda fördelar i jämförelse med trä och träbaserade. Mögel är ett onödigt problem. Tegel rakt igenom ger ekonomiska och estetiska kvaliteter som vi inte borde ha råd att avstå ifrån.

FÄRGEN SKIFTAR mot gult via rött, bitvis är ytterväggen blyfärgad. Gunilla Hallberg tyckte bäst om de mörka, Max Holst om de gulaktiga stenarna. Varje sten kostar en krona mer än genomsnittsteglet, och lär saluföras som Danmarks dyraste. Det är tillverkat som handslaget kolbränt tegel, fast i en maskinell

Platsen är en av anledningarna till materialvalet. Baskemölla är ett före detta fiskeläge, husen ligger tätt längs gator och klättrar upp för en ganska brant sluttning. De är av tegel, de flesta med ett lager puts ovanpå, en del utan. Fasaden är murad med en teknik som påminner om Sigurd Lewerentz och Peter Celsings "brädning", vilket innebär att fogarna mellan stenarna är något större än vanligt och att överblivet murbruk smetas ut över stenen.

process, förklarar Tomas Gustafsson.

– Men i utseendet klarar det gränsen mot effektsökeri. Variationerna i färgen och formen känns inte konstlade.

Väggarna fick 150 millimeter mineralull mellan den inre och yttre muren. För att få ner kostnaden är innermuren i enklare sten. Teglet är tungt och långsamt att bygga, ett eftertankens material. Det är evigt beständigt och ställer låga krav på underhåll, men desto högre på kunskaperna hos den som ritat och bygger. I Baskemölla dök till slut ett anbud upp från familjeföretaget Knut Edstrands Byggnads AB.

– Problemet är att byggare har kommit ur vanan att handskas med tegel, samtidigt som tillverkningen försvunnit från Sverige. Okunskap gör att de inte vet vilket pris de ska lägga sig på. Om man återskapade småskaligt hantverksbaserat byggande, skulle man kunna åstadkomma de lägenheter som nu är omöjliga. Både estetiskt och ekonomiskt, utan att det behöver bli dyrare än prefabricering i byggjätters regi. Utmaningen är att få ut det maximala ur materialet. Tomas Gustafsson tillägger att det inte handlar om avancerad teknik, utan om sunt förnuft.

Trädgårdens terrasserade ytor är

täckta av gräs eller grus. Växterna är inte så höga än, men längre bort syns stora träd. Låga murar runt en liten gård mot gatan refererar till den skånska lantgårdens vindskyddade inåtvändhet. Sovrumsfönstret i ogenerad dansk storlek är det enda i huset Gunilla Hallberg känner sig lite tveksam inför. Men inifrån skymtar de underliga räfflade jättestenenarna vid vattnet. Visuellt är stranden med den låsta fiskehyddan en utvidgning av den minimala trädgården. Och utsikten är alldeles fri.

(Boken: "Arkitekternas Villor", Arkitektur Förlag, 2004)

KRISTINA KYANDER
red.bostad@dn.se 08-738 23 33

Gunilla Hallberg äger det nybyggda tegelhuset i Baskemölla.